וניחזי זוזי ממאן נקט לא צריכא דנקט 🕫

מתרוייהו ואמר חד מדעתאי וחד בעל כורחי

ולא ידיע הי מדעתו והי לא מדעתו יאנאמן

דיין לומר לזה זכיתי ולזה חייבתי במה

דברים אמורים שבעלי דינים עומדים לפניו

אבל אין בעלי דינים עומדים לפניו אינו נאמן

וניחזי זכותא מאן נקים לא צריכא דקריע

זכותייהו וניהדר ונידיינינהו בבשודא דדייני

אמֶר רב נחמן ישלשה נאמנין על הבכור

אלו הן חיה אביו ואמו חיה לאלתר אמו כל

שבעה אביו לעולם ייכדתניא ייכיר יכירנו

לאחרים מכאן א"ר יהודה נאמן אדם לומר

זה בני בכור דוכשם שנאמן לומר זה בני

בכור כך נאמן לומר זה בן גרושה וזה בן

חלוצה וחכמים אומרים אינו נאמן: אבא

שאול היה קורא לשתוקי בדוקי: מאי בדוקי

אילימא ישבודקין את אמו ואומרת לכשר

נבעלתי נאמנת כמאן כרבן גמליאל תנינא

חדא זימנא יסדתנן היתה מעוברת ואמרו

לה מה מיבו של עובר זה אמרה להם מאיש

פלוני וכהן הוא רבן גמליאל ור' אליעזר

אומרים נאמנת ורבי יהושע אומר לא מפיה

אנו חיין ואמר רב יהודהי אמר שמואל

יהלכה כרבן גמליאל יחדא להכשיר בה וחדא

להכשיר בבתה הניחא למאן דאמר "לדברי

המכשיר בה פוסל בבתה אלא למ"ד לדברי

המכשיר בה מכשיר בבתה אבא שאול

מאי אתא לאשמועינן דאבא שאול עדיפא

מדרבן גמליאל דאי מהתם ה"א התם

דרוב כשרין אצלה אבל היכא דרוב פסוליו

אצלה אימא לא צריכא אמר רבא "הלכה" כאבא שאול: **בותני"** כל האסורין לבא

בקהל מותרים לבא זה בזה רבי יהודה

אוֹםר יירבי שאליעזר אומר יודאן בודאן מותר

ודאן בספיקן וספיקן בודאן וספיקן בספיקן אסור ואלו הן הספיקות שתוקי אסופי

וכותי: גמ' מאי כל האסורין לבא בקהל

אילימא ממזירי ונתיני שתוקי ואסופי הא תנא

ליה רישאי ממזירי ונתיני שתוקי ואסופי

מותרים לבא זה בזה ותו ר' יהודה אוסר

אהייא אילימא אודאן בספיקן הא מדקתני

סיפא ר"א אומר ודאן בודאן מותר ודאן

בספיקן וספיקן בספיקן אסור מכלל דר $^\prime$

יהודה לא סבירא ליה וכי תימא ר"י אוסר

אגר בממזרת מידי גר בממזרת קתני כל

האסורין לבא בקהל קתני אמר רב יהודה

לו א ב טוש"ע חו"מ סי' כג: לו ג מיי' פ"ב מהל' נחלות

:הו"מ סי' רעו סעי' יב

לח ד מיי׳ פט״ו מהלי איסורי ביאה הלכה טו סמג לאוין

קכא: למ ה מייי שם הלי"ז וסמג שם טוש"ע אה"ע סיי ד

סעי׳ כו: מ ו ז ח מיי שם הלי״ל ופי״ח הלי״ד סמג שם

טוש"ע אה"ע סי' ו סעי' יו:

מתג לארון קח טוש"ע אל הנה לארון קח טוש"ע אה"ע סי ד סער כד: מבר י מורי שם הלי כג טור שו"ע שם סער כו וסער

לא דוסעי לון:

הלי"ד סמג עשין ל טוש"ע

ער.

א) ב"מ ב;, ב) מוספתא דב"מ פ"א ה"ו, ג) כתובות פה: לד. ב"ב לה. סב: גיטין יד:, ד) לקמן עח: יבמות מו. ב"ב קכו: ספרי פרשת כי מנא, ה) כתובות יג. טו. לקמן עה., ו) [כתובות יב:, יד.], 1) [כתובות יג.], ח) יבתות לו., ע) [ל"ל אלעור וכן איתא ביבמום לו. וזה מוכרם ממה דאיתא לקמן עה. וכן ר' אלעזר אומר כומי וכו' וע"ש מוס' ד"ה כותי וכו' וכן מוכרח עוד שם עה: והאמר ר' אלעזר אע"פ שנחלקו וכו' והיינו ר' אלעזר בו שמוע כמ"ש תום׳ להדיא יבמות יד: ד״ה פשיטא], י) [לעיל סט.], כ) [עי' סנהדרין י סוע"בן, ל) ול"ל לפי לבו של דיין. רש"ש], מ) [לקמן עה:], נ) נ"ל מבבל, ם) נ"ל ה' בהס, ע) [יתכן של"ל ירה ביס. וכברש"י בכתובות ורשב"ם בב"ב], פ) [דפרקין ה"ז], ל) [בדפו"ר: דממתניתון. ואל"ל דבמתניתין], ק) [יתכן שיש להשלים וכשאין מקחו בידו אינו נאמן כשנים ואפילו כע"א],ר) [ל"ל בדקנו],

תורה אור השלם 1. כִּי אֶת הַבְּכֹר בֶּן הַשְּׁנוּאָה ז. כּי אֶת לוֹ פִּי שְׁנֵיִם בְּכֹל יַבִּיר לְתֶת לוֹ פִּי שְׁנֵיִם בְּכֹל אֲשֶׁר יִמְצֵא לוֹ כִּי הוּא רָאשִית אנו לו מִשְׁפַּט הַבְּכֹרָה: דברים כא יז

מוסף רש"י

יניחזי זוזי ממאז נקט. נשאל את המוכר ממי קיבל דמיה (ב"מ ב:). ולא ידיע הי מדעתר. דכיון דלא עליה רמיא לאסהודי לא דק כולי האי להיות נזהר משהלכו מלפניו הי מדעתיה והי בעל כרחו. אבל היכא דלא קיבל דמים אלא היכא דלא קיבל דמים אלא מחד מידכר דכיר ליה (שם). יכיר. את הבכור בן השנואה יכיר, יכירגו לאחרים. שאם אין ב"ד מכירים אותו, נאמן אין ב"ד מכירים אותו, נאמן עליו אביו לומר זה בני בכור מטול פי שמים (יבחות מה). לי יהודה קאמר לה, נאמן אדם לומר, ואע"פ שמחזיקין אחר צככול (רשב"ם ב"ב קבה), זה בן גרושה. וכסן חלל הוא (יבמות מה). לאחר שגרשתיה החזרתיה וילדה לי זה, או שנשא אשה גרושה, וסברא הוא מדכתיב יכיר, מה לי בכור מה לי לדבר אחר (רשב"ם ב"ב שם). בן חלוצה. חלל מדרבנן, גזירה חלולה אטו גרושה, ואע"ג דנפקא לן גרושה, ואע"ג דנפקא לן ביבמות (כד.) מדכתיב ואשה גרושה, הא אמרינן התם דקרא אסמכתא בעלמא (רשב"ם ב"ב שם). וחכמים אומרים אינו נאמן. אפסולא קיימי אבל לענין בכור לא פליגי (לקמן עח:). לא בבכור ולא בחלל וכגון שמחזיקין כאחר שהוא נכול (רשב"ם ב"ב שם).

המשך בסוף המסכת.

מוסף תוספות

ובסברא אין חילוק בין דין זה לשאר דינין התלויין בטעם ובסברא לאיזה ענין יש לדמותו. מוס' סרס"ש. ועי' שול נתר"פ. ב. דקאמר מה שירצה שליח יעשה וקרי ליה שירצה מוס' גיטין יד: ד"ה וכאן אמרו. ג. ולשון תוס' ככ"כ דף קכז: כיון שנאמן בכל ענין . האמינו הכתוב ואפי׳ על אחד מבניו הקטנים. ד. דאמר את הבכור יכיר בן השנואה יכיר. מוס׳ רכינו פרץ. ה. דאפילו לזעירי לשון המשנה דקתני מה טיבו של עובר זה משמע דאתי להכשיר בבתה. תוס׳ כתוכות יג: ד״ה מכשיר ועי׳ מהרש״ח.

וניחוי זווי ממאן נקט. קא ס"ד שלא קיבל מעות אלא מאחד מהם הא ודאי מדכיר דכיר זוזי דמאן קביל: ולא ידיע. אין ידוע לנו: בומן שבעלי דינין עומדין לפניו. רמיא עליה למדכר שעדיין לא יצאו משם. משגמרו את דינם ואומר

איש פלוני זכאי איש פלוני ? חייב

שאין בעלי דינין עומדין לפניו תו לא רמיא עליה למידכר: וניחזי וכותה מחן נקט. ביד חיזהו מהם פסק דין של זכות: וניהדר ונידיינינהו. למה לי כולי האי למימר אינו נאמן מה לנו ולאמונתו נהדר הוא עלמו או אחר וידונם לפי טענותם: בשודא דדייני. בדין שאינו תלוי בטעם אלא הכל 0 בפיו של דיין כי ההיא דכתובות (דף פה:) דאמר נכסי לטוביה ואתו שני טוביה שניהם קרובים שניהם שכנים ואמרינן שודא דדייני למי שיתנדב לב הדיין לומר נראה לי שזה היה רגיל אצלו יותר ולזה נתן וכיון שפסק כן אם בא לחזור אינו חוזל ולפיכך אין רולין לחזור מדין שמא יטנו לבו ללד השני: כל שבעה. שעדיין אין אביו מכיר בו שלא יצא מתחת ידי אמו ליכנס לברית מכאן ואילך מוטל על אביו להכירו כדכתיב יכיר: וחכמים אומרים אינו נאמן. אבן גרושה וחלולה הוא דפליגי: שבודקין אם אמו ונאמנם כמאן כרבן גמליאל. בתמיה למה ליה לרבי למיתנייה לפלוגתא בתרי דוכתי °ליתני הא דאבא שאול התם וכן היה אבא שאול אומר כדבריו: וכהן הוא. כלומר מיוחס הוא: חדא להכשיר בה. (ה) ר"ג דלה האמינה אלא לעצמה שלא נתחללה מן התרומה אבל לא להכשיר אותו עובר שאם בת היא לא מינשא לכהן. אבא שאול מכשיר אף בבתה דהא מתניתין אף בולד קחי שהוח שתוקי: הניחח למחן דחמר לו'. בפ"ק דכתובות (דף יג:): דחי מהתם ה"ח הני מילי היכח דרוב כשרים אללה. כגון פנויה ורוב העיר משיחין לכהונה אבל היכא דרוב פסולין אנלה כגון ארוסה והיא אומרת מן הארום הוא או פנויה ואין רוב העיר משיאין לכהונה: מתבר' כל האסורין לבא בקהל מוחרין לבת וה בוה. כגון ממורי בשתוקי ואע"ג שוה ודאי ווה ספק ואיכא למימר שמא כשר הוא אפ״ה שרי כדילפינן לעיל (דף עג.) בקהל ודאי לא יבא אבל בקהל ספק יבא ובגמרא פריך הא תנא ליה רישא: ורבי יהודה חוסר. בגמרת מפרש לה: ודאן בודאן מותר. כגון ממזרים בנתינים: ודאן בספיקן. כגון ממזרי ונתיני בשתוקי ואסופי: ספיקן ואסופי בממזרי שתוקי

ונתיני: ספיקן בספיקן. שתוקי בשתוקית אסופי באסופית אסופי בשתוקית: אסור. שמא זה כשר וזה פסול: וכותים אותם שהושיב מחי ספיקייהו. וכותים אותם שהושיב סנחריב בערי שומרון כדכתיב (מלכים ב יו) ויבא מלך אשור () (אנשים מספרויים) ומכותה וגו' ועל שם שהביאם מכותה נקראו כותים ונתגיירו מאימת האריות כדכתיב (שם) וישלח ש (בם את) האריות וגו' וכולה עניניה במלכים: גבו' וכי סימא ר' יהודה אוסר אגר בממורם. דשמעינן ליה דאמר הכי לעיל (דף עב:) רבי יהודה אומר גר לא ישא ממזרת ובמידי אחרינא לא שמעינן דפליג לענין יוחסין: מידי גר בממורם קחני. לעיל דאתי רבי יהודה לאפלוגי עליה: כל האסורין לבא בקהל. וגר לאו מן האסורין הוא:

הכי

שודא דדייני. פי׳ בקונטרס בדין שאין תלוי בטעם אלא הכל לפי ראות עיני הדיינין כי ההיא דכתובות (דף פה:) דההוא דאמר נכסיי לטוביה ואתו תרי טוביה שניהם קרובים שניהם שכנים ואמר שודא דדייני פירוש למי שמתנדב לב הדיין לומר שזה היה

אוהבו יותר מזה לזה נתן וקשה לר"ת דאי בסברא תליא מילתא כדפי׳ בקונטרס אמאי לא אמרינן דנהדר ונידייניה דמסתמא לא יהפוך סברתו ראשונהא ועוד פ״ק דגיטין (דף יד:) אמרינן הילך מנה לפלוני כו׳ חדא הלך ומנאו שמת יחזרו ליורשי המשלח ותניא אידך ליורשי מי שנשתלחו לו ומסיק כאן אמרו שודא עדיף והתם אי אפשר לפרש פי׳ הקונטרסב לכך פר״ת שודא דדייני דכל מה שירנה הדיין לעשות יעשה דהפקר ב"ד הפקר ושודה לשון השלכה כמו עי רמה בים דמתרגמינן שדי בימא (שמות טו) וראיה לפר"ת מההיא דפ" מי שהיה נשוי (כתובות דף נד:) גבי שני שטרות שהיו ביום אחד אתו תרוייהו קמיה דרב ששת ואגבי רב ששת לחד מנייהו הדר אתו לקמיה דרב נחמן ואגבייה לאידך אתא קמיה דרב ששת אמר ליה מ"ט עבד מר הכי אמר ליה משום דקדים פי׳ שאחד מן השטרות נכתב בבקר והאחד בערב ואמר ליה אטו בירושלים יתבינן דכתבי שעי ואמר ליה ואת מאי דעתך אמר ליה שודא דדייני אמר ליה אנא נמי שודה דדייני המר ליה הנה דיינה ומר לאו דיינא והשתא לפר"ת ניחא הא דקאמר אנא דיינא ומר לאו דיינא דלריך דיין קבוע לומר דהפקר ב"ד הפקר ורב נחמן היה דיין קבוע אבל לפי׳ הקונטרס דפי׳ דבסברא מליא מילמא מה לנו דיין קבוע

עדיפא מסברת רב ששת: בשם שאדם נאמן לומר זה בני בכור כך נאמן לומר זה בן גרושה וחלוצה. ול״מ מנ"ל לר׳ יהודה הא דנאמן לומר זה בני בן גרושה וחלולה בשלמא זה בני בכור דין הוא שיהא נאמן עליו משום דהוי טוב לולד שע"י כן יטול פי שנים אבל לפוסלו אמאי נאמן וי"ל דהא דנאמן לומר זה בני בכור מיירי בחינוק בין הבניםג דאומר על קטן שבבניו שוה בכור ואפ״ה נאמן ואע"ג שע"י שהוא מעיד על זה שהוא בכור מחזיק את הגדולים לממזרים ורבינו אליהו מפרש דהיינו טעמא דנאמן משום דכתיב כי את הבכור בן השנואה יכיר ואמרינן לעיל (דף סח.) שנואה בנישואיה כלומר שהיא בלאו וקאי יכיר אתרוייהו יכיר שהוא בכור ויכיר שהוא בן גרושה וחלולה דשנואה בנישואיה וכן מלאתי

פשיטא דסברת רב נחמן לא הוה

ש בירושלמי™ [והא דקאמר כשם כו' משום דפשטיה דקרא משמע דקאי טפי אהכרת בכור. ת"י]

אי מהתם ה"א ה"מ היכא דרוב כשרים אצלה. כגון פנויה ורוב העיר משיאין לכהונה וא"ת אמאי לא פריך למאן דאמר כמובות דף יג:) דמאן דמכשיר מכשיר אפי׳ ברוב פסולין אללה מאי אתא אבא שאול לאשמועינן הוה ליה למיתני מילתא דאבא שאול גבי האי מילחא דרבן גמליאל דכתובות (שם.) כדפריך בסמוך למ"ד לדברי המכשיר בה מכשיר בבתה וי"ל 3 דמתני' דהתם לא אשמעינן רבן גמליאל מידי אפי' ברוב פסולין כי אם מברייתא דמייתי התם זו עדות שהאשה כשירה לה כו' ולכך אינטריך לאשמועינן הכא מילתא דאבא שאול אלא לדברי המכשיר בה מכשיר בבתה שמעינן שפיר ממשנה דהתם מדקתני ראוה מדברת והיתה מעוברת הד להכשיר בה וחד להכשיר בבתה כדאיתא התם:

גליון חש"ם

רש"י ד"ה שבודקין וכו' ליתני הא דאבא שאול. ע'

הגהות הב"ח (ה) רש"י ד"ה חדא וכו' דר"ג לא האמינה:

תום' ר"י הזקן

ונחזי זוזי. קס״ד שלא קבל מעות אלא מאחד, הילכך ודאי זכור הוא ממי קבל המעות, הילכך נשאל ממי קבל דמים דודאי זכור הוא על זה ויהא נאמן לומר לזה מכרתי. ולא ידיע. כתב ולא ידעינן גרסינן, ולא ידע לא גרסינן, אע״פ שהוא אומר לזה מכרתי וקבלתי המעות מדעתי אינו נאמן דאנז סהדי שאינו זכור כל ראנן סוהול שאינו זכון כל כך משהלכו מלפניו. ופירש הכי לא צריכא, לעולם אם לא כרל מעוח אלא מהאחד אע״פ שאין המקח בידו נאמן כשנים, והא דאמרינן שאין נאמן אפילו כאחד כשאין שלקח מעות משניהם ואומר לזה מכרתי וקבלתי המעות כאחד, דאנן סהדי דלא דכיר ממי לקח ברצונו, ואף לנו אין ידוע הילכך הו"ל דין שנים אוחזין בטלית. וזה תימה גדול כשהמקח יצא מידו ולא קבל מעות אלא מאחד אמאי יהא נאמן כשנים, וכשקבל משנים ומעיד לזה מכרתי אמאי לא הפירוש שמקחו בידו נאמן . כשנים שהרי בידו ליתנו למי שירצה, והוי אידך מוציא מחבירו ועליו הראיה, הילכך נאמן כשנים אם לא יביא כשנים, אפילו כעד ומוחיר ווחזי זוזי. כלומר יטיד עדות כעד אחד דודאי זכור הוא ממי לקח המעות. לא צריכא, כלומר אע״פ שאין המקח בידו נאמן כעד אחד, והכא מיירי שאינו זכור אף ממי שלקח המעות, דמיירי שלקח משניהם, ולא ידע גרסינן, כלומר הוא אינו זכור ואינו נאמן דקאמר מטעם ואינו נאמן דקאמר מטעם שאין שם עדות כלל הילכך . הו"ל דין שנים אוחזין בטלית. נאמן דיין. ומסתברא דביחיד שקבלוהו עליהם לדון להם דיין ונאמן. זכותא. ביד איזה מהן הוא פסק דין של זכות. דקריע. שנתקרע. שודא דדייני. כגון ההיא דכתובות [פה, ב] דאמר נכסי לטוביה

הדין לאחד אם בא לחזור אינו חוזר, לפיכך אין רוצין לחזור ולדון [שמא יטנו לבו לצד השני]. ע"כ פר"ש. והעיקר ונהדר

ונן דיינינהו, ואנו נראה לפי טענותם מי הוא שיזכה ומי הוא שחייב. ומשני שודא דדייני, כדפרישנא, וכל שכן אם לא נתקרע פסק דין שלו שאינו נאמן אלא שיראו הפסק דין, אבל אם הדבר תלוי באומד דעתו של דיין ונתקרע פסק דינו אם היו עדיין נאמן הארי עדיין בידו לפסוק הדין למי שירצה שעדיין הוא דיין על זה הואיל והם לפניו, אבל הלכו להם [תו אין עליו] תורת דיין ואינו נאמן, אלא או יחזרו ויקבלוהו עליהם לדון או יעשו דיין אחר. נאמנת. והולד ראוי לבא בקהל, אבל להשיאה לכהן לכתחילה בעינן תרי רובי, שיהיה רוב העיר משיאין נשיהם וכו׳ ורוב סיעה כשרים, כדאיתא ספ״ק דכתובות [טו, אן, מיהו אם נשאת לא תצא. רוב פסולים. שרוב העיר פסולים. אי נמי שהיא ארוסה ואמרה לארוס נבעלתי ואם לא ל) בדק את אמו ומתה הולד שתוקי והוי ספק ממזר. **מתני'.** מותרין לבא זה בזה. דקסבר דלא יבא ממזר בקהל ה' בקהל ודאי לא יבא הא בקהל ספק יבא.